

Irena Stramljič Breznik (ORCID: 0000-0002-7267-6507)

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Slovenija

irena.stramljic@um.si

Nina Ledinek (ORCID: 0000-0003-1068-3856)

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Slovenija

nina.ledinek@zrc-sazu.si

DOI: <https://doi.org/10.3986/16.1.03>

KVANTITATIVNI PODATKI O BESEDOTVORNIH MODELIH IN PRIPONSKIH NIZIH IZMEDMETNIH TVORJENK V *BESEDNODRUŽINSKEM SLOVARJU SLOVENSKEGA JEZIKA ZA IZTOČNICE NA B*

V prispevku predstavimo starejšo in novejšo pomensko tipologizacijo medmetov ter njihovo besedotvorno zmožnost za tvorbo lastne ali drugih besednih vrst. Poskusni besednodružinski slovar, ki znotraj iztočnice združuje vse njene možne različnostopenjske nize, umestimo v kontekst morfotaktičnih raziskav v slovenistiki. Nato na podlagi devetnajstih v besednodružinski slovar vključenih medmetnih iztočnic na b predstavimo številske značilnosti njihovih priponskih nizov glede na stopnjo tvorbe, dolžino, priponsko kombinatoriko, število tvorjenk v slovarju in število njihovih potrditev v korpusu metaFida.

KLJUČNE BESEDE: medmet, besedotvorje, tvorjenke, izmedmetni stopenjski priponski nizi, morfotaktika

This article discusses the older and newer semantic typologies of interjections and their word formation properties – in relation to both the formation of other interjections and other parts of speech. We show how the Word Family Dictionary of the Slovene Language, which contains within the individual entries all possible word formation sequences at different levels, can be used for morphotactic research in Slovene. This article provides a statistical analysis of the word formation sequences derived from all nineteen interjection entries in the Word Family Dictionary of the Slovene Language. The analysis focuses on different stages in word formation, the length of suffix chains, the ability of suffixes to combine in suffix chains and the number of different multilevel derivations as well as their frequency in the metaFida corpus.

KEYWORDS: interjection, word formation, derivatives, word formation sequences of the interjection, morphotactics

1 UVOD

Kot ugotovljeno (Snoj 2022: 237), je bilo medmetom v sodobnem slovenskem jezikoslovju v zadnjih desetletjih posvečene precej pozornosti v izdajah slovenske slovnice od 1976 do 2004 (Toporišič ⁴2000: 450–462), leksikalnega pomenoslovja od 2000, 2013 do e-izdaje 2021 (Vidovič Muha 2021), v monografiji, posvečeni medmetom (Stramljič Breznik 2014a), in člankih (Stramljič Breznik 2012, 2013a, 2013b, 2013c, 2014b; Krvina, Žele 2017).

Raziskave sledijo spoznanju, da izhajajo kategorialne lastnosti leksemov iz njihove skladenjske vloge. Medmeti ali interjekcije sodijo v tisto skupino besednih vrst, ki imajo nestavčnočlensko vlogo, saj so modificiran izraz stavčne povedi, njihov denotat je govorno dejanje (Vidovič Muha 2000: 30–32). Zato jih lahko uporabimo kot samostojne pastavke, ki so v določenem kontekstu, skupnem tvorcu in naslovniku, popolnoma smiselni (Toporišič 2000: 450).

2 O DELITVI MEDMETOV

V slovenistiki (Toporišič 2000: 450–462) je utrjena delitev medmetov na: (a) razpoloženske, ki izražajo človekovo razpoloženje; (b) posnemovalne, ki posnemajo šume v zvezi s človekom, živalsko oglašanje, zvoke naprav in slušni vtis kretnje ali giba; in (c) velelne, s katerimi velevamo ljudem in živalim; z vabnimi klici vabimo živali; z zvalnicami in pozdravi pa vzpostavljamo medčloveški družbeni stik. Nekoliko drugačna, vendar ne bistveno, je delitev (Vidovič Muha 2000: 87), ki medmete prav tako razvršča v tri pomenske skupine: (a) razpoloženske, Toporišičevi velelni so preimenovani v (b) namerne, ker z določenimi variantami glasov ali njihovih povezav izražajo določeno namero v zvezi s človekom (zavrnitev, potrditev, dvom ...), v zvezi z živalmi (vabni klici, ukazi za določeno vedenje ...), in (c) posnemovalne (onomatopejske).

Po svoji naravi so medmeti lahko popolnoma samostojno besedilo, ki ne potrebuje niti diskurza niti jezikovnega konteksta, potrebuje le enega govorca, ki ubesedi svoj odnos do zunajjezikovne pojavnosti. Medmetno sporočilo praviloma ne pričakuje naslovnikovega odziva in pogosto ne potrebuje niti naslovnika oziroma je naslovnik govorec sam. Predstavljena delitev medmetov velja v mnogih primerih, vendar ni absolutna, saj medmeti – razen prvinskih iz prve skupine – niso zelo stabilne besede, saj se npr. od 103 enobesednih

medmetov, ki jih v svojih jezikoslovnih delih navaja Marko Pohlin v drugi polovici 18. stoletja, v SSKJ navaja le še 62 (Snoj 2022: 241).¹

Redakcija medmetnih iztočnic v *eSSKJ: Slovarju slovenskega knjižnega jezika, tretja izdaja*, je zato vodila do predloga njihove novejšje tipologizacije (Snoj 2022: 241–244), ki ji sledijo tudi slovarske razlage s pomenskouvrščevalnimi sestavinami *posnema, ponazarja, izraža* ali *se uporablja*:

- a) posnemovalni medmeti posnemajo glas/zvok; njihova podvrsta so (a1) ponazoritveni, s katerimi glasovno ponazorimo dejanje ali okoliščino;
- b) razpoloženski izražajo razpoloženje s podvrstami (b1) vzkličnih, s katerimi izražamo odnos do zaznavanja s čutili; (b2) kletvic, ki izražajo nejevoljo na bolj ali manj družbeno sprejemljiv način; in (b3) mašil, s katerimi zapolnjujemo premore v govoru ali nakazujemo govorčevo obotavljanje ali nadomeščamo zloge besedila, zlasti v refrenu pesmi;
- c) pozivni medmeti se od zgornjih skupin razlikujejo po navadno nižji stopnji ekspresivnosti ali njeni odsotnosti, pa tudi po večji usmerjenosti na naslovnika, soudeleženca v govornem dejanju, saj pozivajo človeka, boga ali živali k določenemu dejanju ali jih od njega odvrčajo, njihova podskupina so (c1) pozdravni medmeti in (c2) zvalnice, s katerimi želi govorec pritegniti sogovornikovo pozornost.

Medmeti so lahko samostojni stavki ali pastavki, in to jih družijo s členki, ki se od medmetov razlikujejo po tem, da se uporabljajo le znotraj jezikovnega konteksta, v dialogu, da se torej sklicujejo na vsebino aktualnega diskurza, poleg tega so členkovni (pa)stavki praviloma eliptični. Temeljna razlika med besednima vrstama po mnenju A. Žele je ta, da medmet ubeseduje subjektivno dožemanje dogodka, členek pa je opis subjektivnega dožemanja okoliščine (Snoj 2022: 241).

Tako kot ni dokončno utrjena tipologija medmetov in členkov, tudi uvrščanje izrazov v eno ali drugo besedno vrsto ni enostavno, še posebej v primerih, ko imajo taki izrazi del kategorialnih lastnosti medmeta in del kategorialnih lastnosti členska. Prav zato Snoj in Žele (2022: 558–572) podrobno predstavita osemindvajset meril za razpoznavanje razlikovalnih lastnosti medmetov in členkov na ravni izraznih (segmentalne, nadsegmentalne in tvorbenne lastnosti), besedilnoskladenjskih (medmeti kot samostojna sporočila za razliko od členkov,

¹ V določeni meri so razlike tudi posledica različnih konceptualnih predpostavk slovarjev glede vključitve iztočnic v slovar.

ki so lahko le znotrajbesedilni) in pomenskih značilnosti (zmožnost večpomenskosti, abstrakcije in vzpostavljanje sinonimnega razmerja). Predstavljena merila se uporabljajo pri uvrstitvi besed, pri katerih jim besednovrstnosti medmeta ali členka ni mogoče pripisati zlahka. Številska prevlada medmetnih oz. členkovnih lastnosti pa odloča o dokončnem pripisu eni ali drugi besedni vrsti, zlasti za potrebe besednovrstne kategorizacije leksemov v eSSKJ.

3 MEDMETI IN NJIHOV TVORBENI POTENCIAL

Medmeti lahko tvorijo lastno besedno vrsto, in to s postopki sklapljanja, ki so rezultat podvojevanja (*čiv-čiv*)² ali potrojevanja (*ha-ha-ha*) istih ali različnih medmetov (*hokus-pokus*), redkeje s sestavljanjem s predponskim obrazilom *pre-* (*pre-joj*) in z modifikacijsko izpeljavo, ko je medmet intenziviran s sestavinami *-ej*, *-la*, *-sa*, *-ta* ipd. (*juh – juh-ej – juhej-sa*; *hoj – hoj-la*; *jeh – jeha-ta*).

Vendar so medmeti mnogo pogostejši v vlogi reprodukcijских prvin za druge besedne vrste. Medmet kot motivirajoča beseda uporablja dva tvorbeni načina, tj. konverzijo³ in izpeljavo, s katero najpogosteje motivira druge besedne vrste in tvori obsežnejše besedne družine, še posebej zaradi sistemske tvorbe izmedmetnih glagolov, ki po predvidljivih vzorcih svoje besedne vrste tvorijo nadaljnje višjestopenjske tvorjenke (Stramljič Breznik 2014a: 47–64).

V slovenščini je izpeljava glagolov iz medmetov produktivni tvorbeni vzorec (Toporišič 2000: 213); tako nastali glagoli izražajo naslednje pomene: a) slušni vtis, ki ga povzroča predmet, z obrazili: *-ati* (*bevsكاتi*), *-niti* (*čofniti*); b) oglašanje živega bitja: *-tati* (*hehetati*), *-ljati* (*fefljati*), *-utati* (*cvrkatati*), *-ati* (*gagati*), *-oleti* (*žvrgoleti*), *-liti* (*gruliti*); c) glas pri premikanju: *-ati* (*frčati*), *-ljati* (*frfljati*), *-leti* (*frleti*), *-oleti* (*frfoleti*); č) glas ob kinetičnem dejanju: *-ati* (*bumfati*), *-kati* (*hukati*); d) glas ob govorjenju značilnega medmeta: *-ati* (*ahati*), *-niti* (*ahniti*) in e) glas, ki nakazuje premikanje več bitij hkrati: *-oleti* (*mrgoleti*). Glede na sinhrono motivacijo so lahko problematični nekateri primeri glagolov, pri katerih ne moremo vzpostaviti obstoječega medmeta kot motivirajoče besede, npr. **fef*, **žvrg*, zato lahko zanje samo diahrono dokažemo, da so onomatopejskega izvora.

² Z vezajem so označene morfemske meje. Sklopljeni medmeti se namreč lahko zapisujejo skupaj (*čivčiv*, *hokuspokus*), lahko tudi kot besedna zveza (*hokus pokus*), prim. Fran.si.

³ V tem prispevku ji ne bomo posvečali pozornosti. Več v: Stramljič Breznik 2014a; Snoj 2022; Snoj, Žele 2022.

Za tvorbo glagolov sta najproduktivnejši skupini posnemovalnih (*beketati*, *bevskati*, *brbrati*, *brenkati*, *brundati*, *čivkati*, *drdrati*, *hrzati*, *javkati*, *kikirikati*, *kokodajsati*, *kukati*, *kvakati*, *meketati*, *škrtati* ...) in razpoloženskih medmetov (*ahati*, *bogmati se*, *dušati se*, *hudičati*, *madonati*, *ohati*, *primojdušati se*, *sakramentirati* ...) ⁴. Tovrstno tvorbeno aktivnost, ki pa je manjša, kažejo tudi velelni medmeti (*ajati* otr. 'spati', *eksati* 'izpiti do dna', *hopati* 'poskakovati', *hopsati* 'poskakovati', *pardonirati* 'oproščati', (*s/š*)*topati* 'ustavljati avtomobile'). Še bolj tvorbeno omejeni pa so pozdravni medmeti, pri katerih smo ugotovili le eno tovrstno tvorjenko (*hajlati* 'pozdravljati z nacističnim pozdravom heil') (Stramljič Breznik 2014a: 47–64).

4 O ZAČETKIH MORFOTAKTIČNIH RAZISKAV V SLOVENISTIKI IN VIRIH ZANJE

V sodobnem slovenskem jezikoslovju se do preloma stoletja besedotvorne raziskave ne ukvarjajo z obrazilno kombinatoriko ali pa jo omenjajo le obrobno (Vidovič Muha 1988; Toporišič 2000), čeprav so bile za večino slovanskih jezikov (zlasti češčino, slovaščino, poljščino in ruščino) že izdelane morfemske analize (prim. Stramljič Breznik 2004: 8), na osnovi katerih so bili v nadaljevanju izdani izčrpni oblikoslovno-besedotvorni ali samo besedotvorni morfološki slovarji, npr. slovaški *Morfematičský slovník slovenčiny* M. Sokolove idr. (1999), poljski *Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego* H. Jadacke idr. (2001), M. Skarżyńskiego (2004), češki *Bazový morfematičský slovník češtiny* Z. Šiška (2005), poljski *Słownik gramatycznego języka polskiego* Z. Salonija idr. (2015), ruski *Словарь словообразовательных аффиксов современного русского языка* V. V. Lopatina in I. S. Uluhanova (2016), *Slovník slovotvorných prostředků v slovenčine* M. Ološtiaka in M. Ivanove (2021).

Šele v zadnjih dveh desetletjih se je v slovenistiki pozornost tej problematiki sistematičneje posvetila z besednodružinskim oz. stopenjskim pristopom. Metodologija stopenjskega besedotvorja, ki predstavlja eno od možnih izhodišč za morfološke raziskave, je bila v slovenskem jezikoslovnem prostoru preizkušena na gradivu besednih družin iztočnic na črko b (Stramljič Breznik 2004) ter na primeru glagolov čutnega zaznavanja (Kern 2017, 2020).

⁴ Tukaj v primerih npr. *hudičati*, *madonati* razumemo, da so prvotni samostalniki po konverziji prešli med medmete (Toporišič 2000: 457; Stramljič Breznik 2014a: 49).

Iz besednodružinskega slovarja so bili analizirani tudi feminativi v izsamostalniških nizih (Kern 2023).⁵

Besednodružinski slovar slovenskega jezika – Poskusni zvezek za iztočnice na b (BSSJ) je zasnovan kot tip enojezičnega specialnega slovarja, ki prinaša podatke o tvorbeni povezanosti besed. To pomeni, da so ob nemotivirani iztočnici v ustreznih tvorbenih povezavah prikazane vse tvorjenke s skupnim korenem, ki so dosledno členjene na podstavni in obrazilni del. Knjižni slovar, izdelan na podlagi elektronskega, obsega iztočnice na b s 666 besednimi družinami, v katerih je razvrščenih 11.136 enot. Slovar je bil ob nastanku pri vključevanju gradiva zavestno in hote izčrpen z namenom, da bi se zajela vsa tvorbena problematika in nakazale njene potencialne rešitve, ki bi lajšale nadaljnjo sestavo. Temeljni gradivni viri so bili: *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ 1), *Besedišče slovenskega jezika* (BSJ), *Slovenski pravopis 2001* (SP) ter po referenčnem korpusu Fida⁶ paberkovalno zbrane nekatere besede črke b, manjkajoče v naštetih virih (Stramljič Breznik 2004). Tako zasnovan slovar predstavlja dobro izhodišče za ugotavljanje temeljne kombinatorike besedotvornih obrazil in njihovega preverjanja v drugih leksikalnih (slovarskih) virih in korpusih.

Med 666 iztočnicami je v slovar vključenih 19 medmetov, kar predstavlja 2,85 % vseh iztočnic. Medmetnih tvorjenk je le 38, in to predstavlja le 0,37-odstotni delež, od tega jih je 34 na prvi in 4 na drugi stopnji (Stramljič Breznik 2005: 505–520).

Celovite morfosintaktične raziskave v zadnjem času potekajo tudi pri projektu KOBOS.⁷ Trenutni projektni izsledki,⁸ zamejeni na uporabo podatkov iz besednodružinskega slovarja (Stramljič Breznik 2004), v katerem je vključenih 19 medmetnih iztočnic, prinašajo v nadaljevanju predstavljene kvantitativne podatke o besedotvornih nizih in kombinatoriki desnih, tj. priponskih, obrazil izmedmetnih tvorjenk, katerih pojavitve preverjamo v združenem korpusu metaFida 1.0 (v nadaljevanju: mFida), ki zajema 6 milijard pojavnic in združuje najpomembnejše javno dostopne slovenske korpuse ter omogoča enovito ter pregledno iskanje po njih.

⁵ V okviru projekta KOBOS je nastalo že več analiz, ki jih podrobneje predstavljamo v Stramljič Breznik 2024.

⁶ V času nastajanja slovarja sta bila edina razpoložljiva korpusa Fida (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Inštitut Jožef Stefan, Založba DZS, d. d., Amebis, d. o. o.) in Nova beseda (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU).

⁷ Partnerji v projektu KOBOS (2021–2024) so: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Inštitut Jožef Stefan in Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru.

⁸ Projekt vključuje tudi jezikovnotehnoški del, v katerem bo oblikovan model za strojno besedotvorno analizo slovenskih besed. Prvi rezultati raziskav so na voljo v Pollak idr. 2023 in Erjavec idr. 2023.

5 KVANTITATIVNE ZNAČILNOSTI IZMEDMETIH PRIPONSKIH NIZOV⁹

V primeru izmedmetnih stopenjskih tvorjenk je maksimalno število priponskih obrazil v nizu 4.¹⁰ Obstajata le dva različna priponska niza s prvostopenjsko glagolsko tvorjenko, vsak od njiju je potrjen z eno tvorjenko v BSSJ. Štiripriponski nizi obrazil pri izmedmetnih tvorjenkah so torej redki. Kot že ugotovljeno, obstajata le dva, ki sta brez potrjenih tvorjenk v združenem korpusu slovenskega jezika in predstavljata 2,63-odstotni delež vseh izmedmetnih nizov. Pričakovano več pa je tri- (20, tj. 26,32 %) oz. dvopriponskih nizov (54, ki predstavljajo 71,05 %), saj se njihovo število glede na tripriponske več kot podvoji. Sorazmerni temu so tudi deleži nastalih tvorjenk in njihovih potrditev v korpusu. Dvopriponski nizi s 75 tvorjenkami v BSSJ ustvarijo 75,76-odstotni delež izmedmetnih tvorjenk, ki so v 20,20-odstotnem deležu (20 tvorjenk) tudi korpusno potrjene. Pri tripriponskih znašata deleža 22,22 % (22 tvorjenk) in 7 korpusno potrjenih (7,07 %), pri dveh štiripriponskih nizih z 2 tvorjenkama v BSSJ pa se delež tvorjenk drastično zmanjša (2,02 %) in tvorjenki tudi korpusnih potrditev nimata. Skupno je iz BSSJ korpusno potrjena dobra četrtnina (27,27 %) tvorjenk iz 76 dvo-, tri- ali štiripriponskih nizov.

Dolžina nizov	Št. različnih priponskih nizov	Delež v %	Št. tvorjenk	Delež v %	Št. v mFidi potrjenih tvorjenk	Delež v %
Dvopriponski	54	71,05	75	75,76	20	74,07
Tripriponski	20	26,32	22	22,22	7	25,93
Štiripriponski	2	2,63	2	2,02	0	0,00

PREGLIEDNICA 1: Število različnih priponskih kombinacij v priponskih nizih

Zanimivo je pogledati, kakšni so najtipičnejši besedotvorni modeli za izmedmetne podstave. Potrjuje se ugotovitev, znana tudi iz besedotvornih opisov drugih slovanskih jezikov, da medmet kot besedotvorno izhodišče na prvi stopnji najpogosteje generira glagolske tvorjenke. V vseh šestinsedemdesetih dvo-,

⁹ Zgled za analizo kvantitativnih lastnosti izmedmetnih tvorjenk predstavlja monografija Iwone Burkacke z naslovom *Kombinatoryka sufiksalna w polskiej derywacji odrzeczownikowej* (2012).

¹⁰ Pri interpretaciji nizov, v katerih eno stopnjo predstavljajo sestavljenke (npr. *brenk*: *-ati + po-Se + -ava-ti + -anje*), upoštevamo, da je niz tripriponski, saj nas v analizi zanima dolžina nizov, ki jih tvorijo izključno priponska obrazila. Zapis *po-Se* pomeni sestavljenka s predponskim obrazilom *po-*.

tri- in štiripriponskih nizih se to zgodi kar v sedemdesetih primerih (92,17 %). V dvopriponskih izmedmetnih nizih sta najpogostejši besednovrstni zaporedji tvorjenk glagol in nato samostalnik (I,V,S)¹¹ z 28 različnimi priponskimi nizi. S po 7 nizi so zastopani modeli, ki imajo na drugi stopnji vmesno predponsko obraziljeno glagolsko sestavljenko, zato je niz dejansko dvopriponski: I,V,V,Ad (npr. *-ati + (na-Se) + -n; nabunkan*); I,V,V,S (npr. *-ati + (od-Se) + -anje; odbrenkanje*); I,V,V,V največkrat tudi z drugostopenjsko vmesno predponsko obraziljeno glagolsko sestavljenko (npr. *-ati + (po-Se) + -(o/a)va-ti* ali *-lj-ati; pobrenk(o/a)vati, pribrenkljati*), le enkrat se dvopriponski model zaključi z glagolsko sestavljenko (*-ati + -k-ati + po-Se; pobuckati*).

V tripriponskih nizih po številu različnih priponskih kombinacij (največkrat gre za po 4 različne kombinacije)¹² zelo izenačeno nastopajo besedotvorni modeli I,V,Ad,S (npr. *-ati + -av + -ec; brbravec*); I,V,S,Ad (npr. *-ati + -ač + -ev; brenkačev*) in I,V,S,S (npr. *-ati + -ar + -stvo; brenkarstvo*). Med osamele besedotvorne modele s po enim priponskim nizom sodijo I,V,S,V (*-ati + -ika + -ariti; bucikariti*); I,V,V,Ad (*-ati + -lj-ati + -av; brenkljav*) in I,V,V,S (*-ati + -lj-ati + -anje; brenkljanje*). Modela I,V,V,V,Ad (*-ati + po-Se + -ava-ti + -oč; pobrenkavajoč*) in I,V,V,V,S (*-ati + po-Se + -ava-ti + -anje; pobrenkavanje*) imata v nizu na 2. stopnji tudi glagolsko sestavljenko.

Štiripriponski nizi, kot že omenjeno, so redki. Zastopana sta le dva besedotvorna modela, vsak s po enim nizom: I,V,S,S,Ad (*-ati + -a + -ica + -ast; bunčičast*) in I,V,S,V,S (*-ati + -ika + -ariti + -enje; bucikarjenje*). Prav tako imata oba modela na prvi stopnji glagolsko tvorjenko.

Redki so modeli, ko je prvostopenjska tvorjenka medmetni sklop. Taka modela sta: I, I,V,S (npr. *Skl + -ati + -anje; štrbunkanje*), I, I,V,V (*Skl + -ati + -lj-ati; štrbunkljati*).

Medmeti, ki na prvi stopnji generirajo tvorjenko iste besedne vrste, tvorijo le v dveh primerih tudi četrstopenjsko tvorjenko z modelom I, I,V,V,S in priponskim nizom *Skl + -ati + -lj-ati + -anje (štrbunkljanje)*¹³ brez korpusne potrditve ter I,I,S,Ad,S (*Skl + -∅ + -ski + -ina; bavbavščina*), ko medmetni

¹¹ Krajšave za besedne vrste izhajajo iz latinskih poimenovanj: Ad = pridevnik, Adv = prislov, S = samostalnik, V = glagol, I = medmet. Druge krajšave: Se = sestavljenka, Skl = sklop, Z = zloženka.

¹² Kot ponazoritev izpostavljamo le eno priponsko kombinacijo.

¹³ V tem primeru gre za t. i. sklopno neglasovno obrazilo. SES navaja, da gre za onomatopejo, ki posnema pri padcu v vodo nastale zvoke. Tudi pri samostalniku *bunka* se kot izhodišče omenja onomatopeja *bunk* v pomenu 'posnemanje glasu pri udarcu ali padcu', sklicujoč se na *štrbunk* iz Pleteršnikovega slovarja (ESSJ I: 54). Torej lahko sklepamo, da je medmet *štrbunk* dvodelen in rezultat sklapljanja dveh sestavin.

sklop konvertira v samostalnik, iz katerega nastane vrstni pridevnik, iz njega pa ponovno samostalnik.

Besedotvorni model	Dvopriponski nizi	Primeri v BSSJ	Št. tvorjenk	Št. potrjenih tvorjenk v mFidi
I,V,S	-ati + -ø	brenk, bevs ¹⁴	2	2
	-ati + -a	bunka, brbra, bumfa	3	2
	-ati + -ač	brenkač, bevskač, brbrač	3	2
	-ati + -aj	brenkaj	1	0
	-ati + -alec	brenkalec	1	1
	-ati + -alo	brenkalo	1	1
	-ati + -anje	brenkanje, bevskanje, bunkanje, brbranje, bumfanje, blunkanje, babljanje	7	4
	-ati + -ar	brenkar	1	0
	-ati + -arija	brenkarija	1	0
	-ati + -e	brbre	1	0
	-ati + -elj	bunkelj	1	1
	-ati + -ež	bunkež	1	1
	-ati + -ica	brenčica	1	0
	-ati + -ika	bucika	1	1
	-ati + -ljaj	brenkljaj	1	0
	-ati + -ot	brenkot	1	0
	-jati + -anje	blejanje	1	1
	-jati + -če	blejče	1	0
	-kati + -ø	bevk	1	0
	-kati + -anje	bavkanje, bekanje, bevkaj	3	0
	-kati + -la	bevkla	1	0
	-kati + -ot	bevkot	1	0
	-ketati + -ø	beket	1	1
	-ketati + -ača	beketača	1	0
	-ketati + -alec	beketalec	1	0

¹⁴ Izhajamo iz medmeta (*bevs*), njegove izglagolske tvorjenke (*bevs-ati*), iz katere je edino mogoče tvoriti samostalnik s pomenom dejanja ali rezultat dejanja (*bevs-0*).

	-ketati + -anje	beketanje	1	1
	-ketati + -aš	beketaš	1	0
	-niti + -enje	brenknjenje, bumnjenje, bunknjenje	3	0
I,V,S,S	-ati + -a + Z	polbunka	1	0
I,V,V,Ad	-ati + iz-Se + -n	izbevskan	1	0
	-ati + na-Se + -n	nabunkan	1	0
	-ati + od-Se + -n	odbrenkan	1	0
	-ati + o-Se + -n	obunkan, obrenkan	2	0
	-ati + po-Se + -n	pobunkan	1	0
	-ati + pre-Se + -n	prebunkan	1	0
	-ati + za-Se + -n	zabunkan, zabrenkan	2	0
I,V,V,S	-ati + na-Se + -anje	nabunkanje	1	0
	-ati + od-Se + -anje	odbrenkanje	1	0
	-ati + o-Se + -anje	obrenkanje, obunkanje	2	0
	-ati + pre-Se + -anje	prebunkanje	1	0
	-ati + pri-Se + -anje	pribevskanje	1	0
	-ati + raz-Se + -anje	razbrbranje	1	0
	-ati + za-Se + -anje	zabrenkanje, zabrbranje, zabunkanje, zabevskanje	4	0
I,V,V,V	-ati + -k-ati + po-Se	pobuckati	1	0
	-ati + o-Se + -ava-ti	obrenkavati	1	0
	-ati + po-Se + -ova-ti	pobrenkovati	1	0
	-ati + po-Se + -ava-ti	pobrenkavati	1	1
	-ati + pri-Se + -ava-ti	pribrenkavati	1	0
	-ati + pri-Se + -lj-ati	pribrenkljati	1	0
	-ati + za-Se + -lj-ati	zabrenkljati	1	0
I,I,V,S	Sk1 + -ati + -anje	štrbunkanje	1	0
	Sk1 + -niti + -ø	štrbunk ¹⁵	1	1
	Sk1 + -niti + -elj	štrbunkelej	1	0
I,I,V,V	Sk1 + -ati + -lj-ati	štrbunkljati	1	0

PREGLEDNICA 2: Besedotvorni modeli in frekvenca dvopriponskih nizov

¹⁵ Izhajamo iz sklopljenega medmeta (*štrbunk*), njegove izglagolske tvorjenke (*štrbunk-ati*), iz katere je edino mogoče tvoriti samostalnik s pomenom dejanja ali rezultat dejanja (*štrbunk-0*).

Besedotvorni model	Tripriponski nizi	Primeri iz BSSJ	Št. tvorjenk	Št. potrjenih tvorjenk v mFidi
I,V,Ad,S	-ati + -av + -ec	brbravec	1	0
	-ati + -av + -ost	brbravost	1	0
	-jati + -alen + -ica	blejalnica	1	0
	-kati + -av + -ec	bevkavec	1	0
I,V,S,Ad	-ati + -a + -ast	bunkast, bumfast	2	1
	-ati + -ač + -ev	brenkačev	1	0
	-ati + -ika + -ast	bucikast	1	1
	-ati + -ika + -in	bucikin	1	1
I,V,S,S	-ati + -a + -ača	bunkača	1	0
	-ati + -a + -ica	bunkica, bunčica	2	2
	-ati + -a + -ula	bunkula	1	1
	-ati + -ar + -stvo	brenkarstvo	1	0
I,V,S,V	-ati + -ika + -ariti	bucikariti	1	0
I,V,V,Ad	-ati + -lj-ati + -av	brenkljav	1	0
I,V,V,S	-ati + -lj-ati + -anje	brenkljanje	1	0
I,V,V,V,Ad	-ati + po-Se + -ava-ti + -oč	pobrenkavajoč	1	0
I,V,V,V,S	-ati + po-Se + -ava-ti + -anje	pobrenkavanje	1	1
	-ati + po-Se + -ova-ti + -anje	pobrenkovanje	1	0
I, I,V,V,S	Skl + -ati + -lj-ati + -anje	štrbunkljanje	1	0

PREGLEDNICA 3: Besedotvorni modeli in frekvenca tripriponskih nizov

Besedotvorni model	Štiripriponski nizi	Primeri iz BSSJ	Št. tvorjenk	Št. potrjenih tvorjenk v mFidi
I,V,S,S,Ad	-ati + -a + -ica + -ast	bunčičast	1	0
I,V,S,V,S	-ati + -ika + -ariti + -enje	bucikarjenje	1	0

PREGLEDNICA 4: Besedotvorni modeli in frekvenca štiripriponskih nizov

V nadaljevanju predstavljamo, kateri besedotvorni modeli so najpogostejši po številu priponskih kombinacij, po številu tvorjenk v BSSJ in po številu potrditev v korpusu mFida. Izmed šestnajstih v BSSJ prepoznanih besedotvornih modelov po številu priponskih kombinacij opazno prevladuje model I,V,S,

ki z 28 kombinacijami predstavlja 36,84-odstotni delež s 43 tvorjenkami, od katerih jih je manj kot polovica (18) potrjenih v korpusu.

Z 10,52-odstotnim deležem (po 8 priponskih kombinacij) nastopata modela I,V,V,Ad in I,V,V,S s po 10 oz. 12 tvorjenkami, vendar vmesno stopnjo lahko predstavljajo tudi predpanska obrazila sestavljenk, npr. pri prvem (*-ati + za-Se + -n*: *bunkati* → *zabunkati* → *zabunkan* in podobno *zabrenkan*) oz. npr. pri drugem modelu (*-ati + za-Se + -anje*: *brenkati* → *zabrenkati* → *zabrenkanje*, enako *zabrbranje*, *zabunkanje*, *zabevskanje*). Tvorjenke nimajo potrditev v korpusu, kar ni presenetljivo. Marvin Derganc (2019: 251–266) je namreč v SSKJ 1 in v korpusu Gigafida preverjala pojavnost glagolnikov na *-je*¹⁶ iz dovršnih glagolov s predpono *iz-/z-/s-/po-*. Ugotovila je, da se v slovarju glagolniki, tvorjeni iz dovršne osnove, pojavljajo zelo redko. V korpusu Gigafida je raba sicer pogostejša (od analiziranih primerov s predpono *iz-/z-/s-* jih ima v korpusu kar 50 % vsaj en zabeležen glagolnik iz dovršnika, s predpono *po-* pa 30 %), vendar gre večinoma za majhno frekvenco pojavljanja (manj kot 10 pojavnic), še posebej pri predponi *po-*. Iz analize omenjenega korpusa je razvidno, da govorci v sodobni slovenščini, sicer v omejenem obsegu, tvorijo glagolnike iz dovršnih glagolov s predponami z vsemi tremi osnovnimi pomeni, to so krajevni pomen, pomen vrste glagolskega dejanja ter pomen dovršnosti. Nekateri podpomeni vrste glagolskih dejanj (delimitativni in inkohativni pri predponi *po-*) ter dovršni pomen (pri predponi *po-*) so za tvorbo iz dovršne osnove manj dovtetni; v korpusu nastopi le nekaj osamljenih, zanemarljivih pojavitev, saj so dovršni glagolniki namreč mnogokrat rabljeni kot iztočnice za gesla v križankah (*potratenje*, *porabljenje*) ali se pojavljajo v neelektoriranih besedilih neznanih avtorjev, ko govorec želi poudariti dovršnost glagolskega dejanja kot besedotvornega izhodišča, npr. *pobranje*, *pojedenje* (Marvin Derganc 2019: 265–266).

Po številu v BSSJ potrjenih besedotvornih kombinacij (7) in tvorjenk (7) izstopa še model I,V,V,V (npr.: *-ati + za-Se + -lj-ati*; *zabrenkljati*) – tudi tukaj eno stopnjo tvorbe predstavlja sestavljenka –, vendar le z eno korpusno potrditvijo take tvorjenke. Preostali modeli I,V,S,S (5); I,V,Ad,S (4); I,V,S,Ad (4); I,I,V,S (3); I,V,V,V,S (2) imajo uresničenih od 5 do 2 priponski kombinaciji s številom tvorjenk med 6 in 2, vendar z najmanj eno korpusno potrditvijo, razen modela I,V,Ad,S, ki je nima. Po številu korpusno potrjenih tvorjenk (3)

¹⁶ To vključuje obrazila *-(a/e)n-je* ali *-t-je*.

sta izstopajoča modela I,V,S,S in I,V,S,Ad. Preostalih sedem besedotvornih modelov predstavlja praktično osamelce z eno priponsko kombinacijo, ki je v viru (BSSJ) potrjena z eno tvorjenko, a brez potrditve v korpusu mFida.

Besedotvorni model	Št. priponskih kombinacij	Št. tvorjenk	Št. tvorjenk s pojavitvami v mFidi
I,V,S	28	43	18
I,V,V,Ad	8	10	0
I,V,V,S	8	12	0
I,V,V,V	7	7	1
I,V,S,S	5	6	3
I,V,Ad,S	4	4	0
I,V,S,Ad	4	5	3
I,I,V,S	3	3	1
I,V,V,V,S	2	2	1
I,I,V,V	1	1	0
I,I,V,V,S	1	1	0
I,S,Ad,S	1	1	0
I,V,S,S,Ad	1	1	0
I,V,S,V	1	1	0
I,V,S,V,S	1	1	0
I,V,V,V,Ad	1	1	0

PREGLJEDNICA 5: Besedotvorni modeli glede na število priponskih kombinacij in število tvorjenk

Pogledali bomo še, katera obrazila so na začetku priponskih nizov in katera so najbolj produktivna. Medmet na prvi stopnji najpogosteje generira glagol, ki v dvo-, tri- in štiripriponskih nizih največkrat nastopa z obrazilom *-ati*. Poleg *-ati* v dvopriponskih nizih nastopajo še obrazila *-kati*, *-ketati* in *-niti*.

Kot že opaženo, z obrazilom *-ati* izstopa dvopriponski niz *-ati* + *-anje* z 8 tvorjenkami, od katerih je 5 potrjenih v mFidi. S po dvema korpusnima potrditvama nastopata iz BSSJ še dvopriponska niza *-ati* + *-ač* (npr. *brenkač*), *-ati* + *-a* (npr. *bunka*) in *-ati* + *-ø* (npr. *bevsk*), s po eno pa *-ati* + *-alec* (*brenkalec*), *-ati* + *-alo* (*brenkalo*), *-ati* + *-elj* (*bunkelj*), *-ati* + *-ež* (*bunkež*) in *-ati* + *-ika* (*bucika*). Preostali nizi s tem začetnim glagolskim obrazilom so enkratnice v viru in zato pričakovano brez korpusnih potrditev.

Med obrazili *-kati*, *-ketati* in *-niti* s po tremi primeri v BSSJ nastopata le niza *-kati + -anje* (npr. *bavkanje*) in *-niti + -enje* (npr. *brenknjenje*), vendar brez potrditev v rabi. Vsi drugi nizi z izpostavljenimi tremi začetnimi glagolskimi obrazili imajo v viru le eno potrditev, izmed njih pa sta z eno pojavitvijo v korpusu potrjeni samo obrazilni kombinaciji *-ketati + -ø* (*beket*) in *-ketati + -anje* (*beketanje*).

Prvo priponsko obrazilo	Priponski niz	Realizacija niza	Primer	Št. tvorjenk	Št. potrjenih tvorjenk v mFidi
-ati	-ati + -ø	-ø	bevsk	2	2
	-ati + -a	-a	bunka	3	2
	-ati + -a + Z	-a	polbunka	1	0
	-ati + -ač	-ač	brenkač	3	2
	-ati + -aj	-aj	brenkaj	1	0
	-ati + -alec	-alec	brenkalec	1	1
	-ati + -alo	-alo	brenkalo	1	1
	-ati + -anje	-anje	brenkanje	8	5
	-ati + -ar	-ar	brenkar	1	0
	-ati + -arija	-arija	brenkarija	1	0
	-ati + -če	-če	blejče	1	0
	-ati + -e	-e	brbre	1	0
	-ati + -elj	-elj	bunkelj	1	1
	-ati + -ež	-ež	bunkež	1	1
	-ati + -ica	-ca	brenčica	1	0
	-ati + -ika	-ika	bucika	1	1
	-ati + iz-Se + -n	-an	izbevskan	1	0
	-ati + -k-ati + po-Se	-kati	pobuckati	1	0
	-ati + -ljaj	-ljaj	brenkljaj	1	0
	-ati + na-Se + -anje	-anje	nabunkanje	1	0
	-ati + na-Se + -n	-an	nabunkan	1	0
	-ati + od-Se + -anje	-anje	odbrenkanje	1	0
	-ati + od-Se + -n	-an	odbrenkan	1	0
	-ati + o-Se + -anje	-anje	obrenkanje	2	0
	-ati + o-Se + -ava-ti	-avati	obrenkavati	1	0
	-ati + o-Se + -n	-an	obunkan	2	0

	-ati + -ot	-ot	brenkot	1	0
	-ati + po-Se + -n	-an	pobunkan	1	0
	-ati + po-Se + -ova-ti	-ovati	pobrenkovati	1	0
	-ati + po-Se + -ava-ti	-avati	pobrenkavati	1	1
	-ati + pre-Se + -anje	-anje	prebunkanje	1	0
	-ati + pre-Se + -n	-an	prebunkan	1	0
	-ati + pri-Se + -anje	-anje	pribevskanje	1	0
	-ati + pri-Se + -ava-ti	-avati	pribrenkavati	1	0
	-ati + pri-Se + -lj-ati	-lj-ati	pribrenkljati	1	0
	-ati + raz-Se + -anje	-anje	razbrbranje	1	0
	-ati + za-Se + -anje	-anje	zabrenkanje	4	0
	-ati + za-Se + -lj-ati	-ljati	zabrenkljati	1	0
	-ati + za-Se + -n	-an	zabunkan	2	0
	Skl + -ati + -anje	-anje	štrbunkanje	1	0
	Skl + -ati + -lj-ati	-ljati	štrbunkljati	1	0
-kati	-kati + -ø	-ø	bevk	1	0
	-kati + -anje	-anje	bavkanje	3	0
	-kati + -la	-la	bevkla	1	0
	-kati + -ot	-kot	bevkot	1	0
-ketati	-ketati + -ø	-ket	beket	1	1
	-ketati + -ača	-ketača	beketača	1	0
	-ketati + -alec	-ketalec	beketalec	1	0
	-ketati + -anje	-ketanje	beketanje	1	1
	-ketati + -aš	-ketaš	beketaš	1	0
-niti	-niti + -enje	-njenje	brenknjenje	3	0
	Skl + -niti + -ø	-ø	štrbunk	1	1
	Skl + -niti + -elj	-elj	štrbunkelj	1	0

PREGLEDNICA 6: Dvopriponski nizi z glagolskim začetnim priponskim obrazilom

Med tripriponskimi nizi na prvi stopnji izmedmetne tvorbe nastopata le obrazili *-ati* in *-kati*. Pričakovano je prvo tvorno za največ priponskih nizov (17), ki lahko imajo v svojem sestavu tudi za nas nerelevantno predponsko obrazilo. Pri obrazilu *-ati* imata v BSSJ potrjeni 2 pojavitvi le *-ati + -a + -ast* in *-ati + -a + -ica* (npr. *bunkast* in *bunkica*), v drugih primerih gre za enkratne tvorbene nize. Zanimivo pa je, da je med njimi kljub temu več njih tudi korpusno

potrjenih: *-ati + -a + -ica* (2 pojavitvi) in *-ati + -a + -ast*, *-ati + -ika + -ast*, *-ati + -ika + -in* in *-ati + -a + -ula* (po 1 pojavitev). Obrazilo *-kati* je začetno le v nizu *-kati + -av + -ec* (*bevkavec*), ki pa nima potrditve v korpusu.

Prvo priponsko obrazilo	Priponski niz	Realizacija niza	Primer	Št. tvorjenk	Št. potrjenih tvorjenk v mFidi
-ati	-ati + -alen + -ica	-alnica	blejalnica ¹⁷	1	0
	-ati + -av + -ost	-avost	brbravost	1	0
	-ati + -av + -ec	-avec	brbravec	1	0
	-ati + -a + -ast	-ast	bunkast	2	1
	-ati + -ika + -ast	-ikast	bucikast	1	1
	-ati + -ika + -in	-ikin	bucikin	1	1
	-ati + -ač + -ev	-ačev	brenkačev	1	0
	-ati + -a + -ica	-ica	bunkica	2	2
	-ati + -a + -ula	-ula	bunkula	1	1
	-ati + -ar + -stvo	-arstvo	brenkarstvo	1	0
	-ati + -a + -ača	-ača	bunkača	1	0
	-ati + -ika + -ariti	-ikariti	bucikariti	1	0
	-ati + -lj-ati + -av	-ljav	brenkljav	1	0
	-ati + -lj-ati + -anje	-ljanje	brenkljanje	1	0
	-ati + po-Se + -ava-ti + -oč	-avajoč	pobrenkavajoč	1	0
	-ati + po-Se + -ava-ti + -anje	-avanje	pobrenkavanje	1	1
-ati + po-Se + -ova-ti + -anje	-ovanje	pobrenkovanje	1	0	
-kati	-kati + -av + -ec	-kavec	bevkavec	1	0

PREGLEDNICA 7: Tripriponski nizi z glagolskim začetnim priponskim obrazilom

Štiripriponski nizi v izmedmetni tvorbi so redkost, zato sta za prvostopenjske glagolske tvorjenke ugotovljena le dva niza z začetnim obrazilom *-ati* (*-ati + -a + -ica + -ast* in *-ati + -ika + -ariti + -enje*), ki v mFidi pričakovano ostajata brez potrditev.

¹⁷ Iz medmeta *ble* je tvorjen glagol *blej-ati*. Na morfemski meji zev med samoglasnikom podstave in obrazila zapira *j*, ki je v tem primeru upoštevan kot del podstave in ne obrazila.

Prvo priponsko obrazilo	Priponski niz	Realizacija niza	Primer	Št. tvorjenk	Št. potrjenih tvorjenk v mFidi
-ati	-ati + -a + -ica + -ast	-ičast	bunčičast	1	0
	-ati + -ika + -ariti + -enje	-ikarjenje	bucikarjenje	1	0

PREGLEDNICA 8: Štiripriponski nizi z glagolskim začetnim priponskim obrazilom

Pri prvostopenjski izmedmetni tvorbi glagolov se na omejenem gradivu medmetov na črko *b* pokaže, da je prevladujoče obrazilo glagolskih tvorjenk *-ati*, saj se *-iti*¹⁸ pojavi le v štirih primerih. Tako razmerje potrjuje tudi SSKJ 2, v katerem nastopa enkrat več glagolov z *-ati* (10015) kot z *-iti* (5483).

Povezava med besednovrstnostjo tvorjenk in pogostostjo priponskih nizov kaže pričakovana razmerja. Samostalniška končna obrazila nastopajo v največ priponskih nizih (53), s čimer predstavljajo skoraj 70-odstotni delež (69,74 %) zastopanosti. Temu primerno je v viru visoko tudi število tvorjenk (73), od tega je korpusno potrjenih 23, kar glede na druge besedne vrste predstavlja najvišji delež (85,19 %). V 14 priponskih nizih nastopajo pridevniška končna obrazila. V primerjavi z zastopanostjo samostalniških obrazil je teh nizov 4-krat manj in predstavljajo 18,42 %. Število tvorjenk v viru (BSSJ) je 17, od tega so korpusno potrjene le 3, kar znaša 11,11 % vseh potrjenih tvorjenk. Glagolska priponska obrazila nastopajo v 9 nizih (11,84 %) z 9 tvorjenkami, od katerih je korpusno potrjena le 1 (3,7 %).

Priponsko obrazilo	Št. različnih priponskih nizov	Delež v %	Št. tvorjenk	Delež v %	Št. potrjenih tvorjenk v mFidi	Delež v %
Samostalniško	53	69,74	73	73,74	23	85,19
Pridevniško	14	18,42	17	17,17	3	11,11
Glagolsko	9	11,84	9	9,09	1	3,70

PREGLEDNICA 9: Povezanost besednovrstne pripadnosti tvorjenk in pogostosti priponskih nizov

¹⁸ Tukaj upoštevamo samo *-ati* in *-iti* ne glede na to, ali je pred njima še kakšna obrazilna sestavina. Na enak način smo z iskalnim nizom *ati in *iti njuno številsko razmerje poiskali tudi v SSKJ 2.

Na prvi tvorbeni stopnji izmedmetnih nizov najpogosteje nastopajo glagolska priponska obrazila. In katera priponska obrazila jih najpogosteje zaključijo? Četrstopenjske tvorjenke zaključujeta glagolniški obrazili *-anje* s 3, *-enje* z 1 in pridevniški obrazili *-ast* in *-oč* prav tako s po 1 tvorjenko. Na tretji stopnji je nabor zaključnih obrazil v nizu večji, skupno jih je 21 različnih. Po številu tvorjenk iz BSSJ si sledijo *-anje* s 13 tvorjenkami, *-n* (9), *-ica* in *-ast* ter *-ava-ti* in *-lj-ati* s po 3 tvorjenkami. Preostalih 15 obrazil je potrjenih le z eno tvorjenko, in sicer samostalniška (*-ec*, *-ø*, *-a*, *-ača*, *-elj*, *-ina*, *-ost*, *-stvo* in *-ula*), pridevniška (*-av*, *-ev*, *-in*) in glagolska (*-ariti*, *-ati*, *-ova-ti*). Drugostopenjske nize zaključuje prav tako 21, vendar tokrat le samostalniških obrazil: *-anje* (12), *-ø* (4), *-a*, *-ač*, *-enje* (3), *-alec*, *-ot* (2); s po eno tvorjenko pa so zastopana obrazila (*-ača*, *-aj*, *-alo*, *-ar*, *-arija*, *-aš*, *-če*, *-e*, *-elj*, *-ež*, *-ica*, *-ika*, *-la*, *-ljaj*).

Stopnja tvorjenosti	Končno priponsko obrazilo	Št. tvorjenk
4	-anje	3
4	-ast	1
4	-enje	1
4	-oč	1
3	-anje	13
3	-n	9
3	-ast	3
3	-ava-ti	3
3	-ica	3
3	-lj-ati	3
3	-ec	2
3	-ø	1
3	-a	1
3	-ača	1
3	-ariti	1
3	-ati	1
3	-av	1
3	-elj	1
3	-ev	1
3	-in	1
3	-ina	1

3	-ost	1
3	-ova-ti	1
3	-stvo	1
3	-ula	1
2	-anje	12
2	-ø	4
2	-a	3
2	-ač	3
2	-enje	3
2	-alec	2
2	-ot	2
2	-ača	1
2	-aj	1
2	-alo	1
2	-ar	1
2	-arija	1
2	-aš	1
2	-če	1
2	-e	1
2	-elj	1
2	-ež	1
2	-ica	1
2	-ika	1
2	-la	1
2	-ljaj	1

PREGLEDNICA 10: Končna obrazila v izmedmetnih priponskih nizih in število tvorjenk

Pogostost s tvorjenkami potrjenih priponskih nizov je obratno sorazmerna s stopnjo tvorbe: nižja kot je stopnja tvorbe, več tvorjenk jo potrjuje. V dvopriponskih nizih (skupno 54) med produktivne vzorce sodijo *-ati + -anje* (7 tvorjenk), *-ati + -a*, *-ati + -ač* in *-kati + -anje* s po 3 tvorjenkami. S po 2 tvorjenkama pa niza *-ati + -ø* in *-ati + -n* (tudi prek glagolske sestavljenke), kar je praktično tudi predvidljivi del oblikoslovne paradigme tako predponskih kot nepredponskih glagolov. Preostalih 44 dvopriponskih nizov je enkratnic, potrjenih z 1 tvorjenko v BSSJ.

Triprisonske izmedmetne tvorjenke imajo 20 različnih nizov. Med njimi opazimo več skupnih obrazilnih nizov na prvi in drugi stopnji, npr. *-ati + -a* (4 priponski nizi); *-ati + -ika* (3 priponski nizi), *-ati + -av* (2 priponska niza), ki se na tretji stopnji obrazilno zelo različno razpršijo. Večinoma so potrjeni le z 1 tvorjenko, izjemi sta *-ati + -a + -ast* in *-ati + -a + -ica* s po dvema.

Štiripriponski izmedmetni niz tvorjenk je redek, v BSSJ potrjen zgolj z dvema kombinacijama priponskih obrazil, ki imajo po eno potrjeno tvorjenko (*bunčičast: -ati + -a + -ica + -ast; bučikarjenje: ati + -ika + -ariti + -enje*).

Št. priponskih obrazil	Priponski niz	Št. tvorjenk
4	<i>-ati + -a + -ica + -ast</i>	1
4	<i>-ati + -ika + -ariti + -enje</i>	1
3	<i>-ati + -a + -ast</i>	2
3	<i>-ati + -a + -ica</i>	1
3	Skl + <i>-ati + -lj-ati + -anje</i>	1
3	<i>-ati + -a + -ača</i>	1
3	<i>-ati + -a + -ula</i>	1
3	<i>-ati + -ač + -ev</i>	1
3	<i>-ati + -ar + -stvo</i>	1
3	<i>-ati + -av + -ec</i>	1
3	<i>-ati + -av + -ost</i>	1
3	<i>-ati + -ika + -ariti</i>	1
3	<i>-ati + -ika + -ast</i>	1
3	<i>-ati + -ika + -in</i>	1
3	<i>-ati + -lj-ati + -anje</i>	1
3	<i>-ati + -lj-ati + -av</i>	1
3	<i>-ati + po-Se + -ava-ti + -anje</i>	1
3	<i>-ati + po-Se + -ava-ti + -oč</i>	1
3	<i>-ati + po-Se + -ova-ti + -anje</i>	1
3	<i>-jati + -alen + -ica</i>	1
3	<i>-kati + -av + -ec</i>	1
3	Z- \emptyset + <i>-ski + -ina</i>	1
2	<i>-ati + -anje</i>	7
2	<i>-ati + za-Se + -anje</i>	4

2	-ati + -a	3
2	-ati + -ač	3
2	-kati + -anje	3
2	-niti + -enje	3
2	-ati + -ø	2
2	-ati + o-Se + -anje	2
2	-ati + o-Se + -n	2
2	-ati + za-Se + -n	2
2	-ati + -a + Z	1
2	-ati + -aj	1
2	-ati + -alec	1
2	-ati + -alo	1
2	-ati + -ar	1
2	-ati + -arija	1
2	-ati + -e	1
2	-ati + -elj	1
2	-ati + -ež	1
2	-ati + -ica	1
2	-ati + -ika	1
2	-ati + iz-Se + -n	1
2	-ati + -k-ati + po-Se	1
2	-ati + -ljaj	1
2	-ati + na-Se + -anje	1
2	-ati + na-Se + -n	1
2	-ati + od-Se + -anje	1
2	-ati + od-Se + -n	1
2	-ati + o-Se + -ava-ti	1
2	-ati + -ot	1
2	-ati + po-Se + -n	1
2	-ati + po-Se + -ova-ti	1
2	-ati + po-Se + -ava-ti	1
2	-ati + pre-Se + -anje	1
2	-ati + pre-Se + -n	1
2	-ati + pri-Se + -anje	1

2	-ati + pri-Se + -ava-ti	1
2	-ati + pri-Se + -lj-ati	1
2	-ati + raz-Se + -anje	1
2	-ati + za-Se + -lj-ati	1
2	-jati + -anje	1
2	-jati + -če	1
2	-kati + -ø	1
2	-kati + -la	1
2	-kati + -ot	1
2	-ketati + -ø	1
2	-ketati + -ača	1
2	-ketati + -alec	1
2	-ketati + -anje	1
2	-ketati + -aš	1
2	Skl + -ati + -anje	1
2	Skl + -ati + -lj-ati	1
2	Skl + -niti + -ø	1
2	Skl + -niti + -elj	1

PREGLEDNICA 11: Pogostejši priponski nizi izmedmetnih tvorjenk

6 SKLEP

Na podlagi statističnih analiz podatkov o izmedmetnih tvorjenkah v *Besedno-družinskem slovarju slovenskega jezika za iztočnice na b* ugotavljamo, da imajo izmedmetne tvorjenke največ različnih dvopriponskih nizov, število tri- in štiripriponskih je opazno manjše. Na prvi stopnji medmeti kot besedotvorno izhodišče najpogosteje generirajo glagolske izpeljanke, kar potrjujejo najpogostejši dvopriponski (I,V,S) in tripriponski (I,V,Ad,S; I,V,S,Ad; I,V,S,S) besedotvorni modeli, prvi omenjeni model ima tudi največ potrjenih tvorjenk v združenem korpusu mFida. Med prvostopenjskimi izglagolskimi izpeljankami najpogosteje nastopajo glagoli z začetnim obrazilom *-ati*, ki tvorijo tudi največ priponskih nizov s korpusno potrjenimi tvorjenkami. Druga začetna glagolska obrazila so nekoliko manj produktivna. Med končnimi obrazili priponskih nizov prevladujejo samostalniška s približno 70-odstotnim deležem, pridevniška (17-odstotni delež) in glagolska (manj kot 12-odstotni delež) so redkejša.

Priponski niz najpogosteje zaključujejo samostalniška obrazila *-nje*, *-ø*, *-ica*, *-a*, *-ač*. Najpogostejši pridevniški končni obrazili sta *-n*, *-ast*, med glagolskimi končnimi obrazili sta pogosti *-ava-ti*, *-lj-ati*. Pričakovana je tudi ugotovitev, da je pogostost korpusno potrjenih tvorjenk iz priponskih nizov obratnosorazmerna s stopnjo tvorbe – večino korpusno potrjenih tvorjenk imajo dvopriponski nizi.

REFERENCE

- Burkacka, Iwona. 2012. *Kombinatoryka sufiksalna w polskiej derywacji odrzeczownikowej*. Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Erjavec, Tomaž, Pranjič, Marko, Kern, Boris, Pollak, Senja, Pelicon, Andraž, Stramljič Breznik, Irena. 2023. Automating derivational morphology for Slovenian. *Electronic lexicography in the 21st century (eLex 2023): proceedings of the eLex 2023 conference*. Brno: Lexical Computing. 449–465. <https://elex.link/ojs/index.php/elex/article/view/40>
- Fran. *Slovarji inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU*. <https://fran.si/> (28. 10. 2023).
- Gigafida 2.0*. Referenčni korpus pisne standardne slovenščine. <https://viri.cjvt.si/gigafida/> (28. 10. 2023).
- Jadacka, Hanna (ur.). 2001. *Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego*. Tom II: Gniazda odprzymiotnikowe. Kraków: Towarzystwo Wydawnicze »Historia Iagellonica«.
- Kern, Boris. 2017. *Stopenjsko besedotvorje (Na primeru glagolov čutnega zaznavanja)*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Kern, Boris. 2020. Obrazilna kombinatorika v besedotvornih sestavih glagolov čutnega zaznavanja. M. Krajnc Ivič, A. Žele (ur.). *Pogled v jezik in iz jezika: Adi Vidovič Muha ob jubileju* (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 133). Maribor: Univerzitetna založba. 67–79.
- Kern, Boris. 2023. Feminativi v izsamostalniških besedotvornih nizih. V: J. Jožef-Beg, M. Hočevar, N. Kočnik (ur.). *Naslavljanje raznolikosti v jeziku in književnosti* (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 33). Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 197–205.
- Krvina, Domen, Žele, Andreja. 2017. O medmetih, zlasti o njihovih razločevalnih lastnosti: poudarjen slovarski vidik. *Slavistična revija* 65/2: 201–228.
- Lopatin, Vladimir V., Uluhanov, Igor S. 2016. *Словарь словообразовательных аффиксов современного русского языка*. Moskva: Издательский центр „Азбуковник“.
- Marvin Derganc, Tatjana. 2019. O glagolskem vidu pri izpeljavi samostalnikov za poimenovanje dejanja in vršilca dejanja v slovenščini. *Philological studies* 17/2: 251–261. <https://doi.org/10.17072/1857-6060-2019-17-2-251-267>
- Metafida 1.0*. *Slovenski združeni korpusi*. <https://www.clarin.si/ske/#dashboard?corpname=mfida10> (16. 1. 2024).
- Ološtiak, Martin, Ivanová, Martina (ur.). 2021. *Slovník slovotvorných prostředků v slovenštině*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta.
- Pleteršnik, Maks. 2014. *Slovensko-nemški slovar*. www.fran.si (16. 1. 2024).

- Pollak, Senja, Voršič, Ines, Kern, Boris, Ulčar, Matej. 2023. Novel Slovenian COVID-19 vocabulary from the perspective of naming possibilities and word formation. *Electronic lexicography in the 21st century (eLex 2023): proceedings of the eLex 2023 conference*. Brno: Lexical Computing. 419–438. <https://elex.link/ojs/index.php/elex/article/view/39>
- Saloni, Zygmunt idr. 2015. *Słownik gramatycznego języka polskiego*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski.
- Skarżyński, Mirosław (ur.). 2004. *Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego. Tom III: Gniazda odczasownikowe*. Kraków: Towarzystwo Wydawnicze »Historia Iagellonica«.
- Slovenski pravopis*. 2001. www.fran.si (28. 10. 2023).
- Snoj, Marko. 2015. *Slovenski etimološki slovar*. www.fran.si (16. 1. 2024).
- Snoj, Marko. 2022. Prispevki k slovnici slovenskih medmetov. *Slavistična revija* 70/3: 237–253. <https://doi.org/10.57589/srl.v70i3.4047>
- Snoj, Marko, Žele, Andreja. 2022. Merila za razločevanje med medmeti in členki. *Slavistična revija* 70/4: 557–572. <https://doi.org/10.57589/srl.v70i4.4082>
- Sokolová, Miloslava, Moško, Gustav, Šimon, František. 1999. *Morfematičský slovník slovenčiny*. Prešov: Náuka.
- SSKJ 1: Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 1970–1991. www.fran.si (28. 10. 2023).
- SSKJ 2: Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2014. www.fran.si (28. 10. 2023).
- Stramljič Breznik, Irena. 2004. *Besednodružinski slovar slovenskega jezika: poskusni zvezek za iztočnice na B*. Maribor: Slavistično društvo.
- Stramljič Breznik, Irena. 2005. Kvantitativne lastnosti slovenskega tvorjenega besedja v poskusnem besednodružinskem slovarju za črko B. *Slavistična revija* 53/4: 505–520.
- Stramljič Breznik, Irena. 2012. Medmeti kot besedotvorni potencial. V: R. Dragičević (ur.). *Tvorba reči i njeni resursi u slovenskim jezicima: zbornik radova sa četrnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu reči pri Međunarodnom komitetu slavista*. Beograd: Filološki fakultet. 341–352.
- Stramljič Breznik, Irena. 2013a. Besedotvorna produktivnost posnemovalnih medmetov za zvoke naprav v slovenščini. *Slavia Meridionalis* 13: 97–107.
- Stramljič Breznik, Irena. 2013b. Motivacijska moč slovenskih medmetov. *Jezikoslovni zapiski* 19/1: 173–185.
- Stramljič Breznik, Irena. 2013c. Medmeti kot sestavine frazemov. V: N. Jakop, M. Jemec Tomazin (ur.). *Frazeološka simfonija: sodobni pogledi na frazeologijo*. Ljubljana: Založba ZRC. 125–133. <https://doi.org/10.3986/9789610504047>
- Stramljič Breznik, Irena. 2014a. *Medmeti v slovenskem jeziku*. Maribor: Založba Pivec.
- Stramljič Breznik, Irena. 2014b. Medmet kot besedna vrsta v slovnicih opisih slovenskega jezika. *Slavistična revija* 62/1: 17–37.
- Stramljič Breznik, Irena. 2024. Značilnosti izmedmetih priponskih nizov v Besednodružinskem slovarju slovenskega jezika za iztočnice na b. *Slavia Centralis* 17/1: 1–17.

- Šircelj-Žnidaršič, Ivanka (ur.). 1998. *Besedišče slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC. <http://bos.zrc-sazu.si/besedisce.html> (12. 1. 2024).
- Šiška, Zbyněk. 2005. *Bazový morfemický slovník češtiny*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Toporišič, Jože. ⁴2000. *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- Vidovič Muha, Ada. 1988. *Slovensko skladenjsko besedotvorje ob primerih zložen*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vidovič Muha, Ada. 2000. *Slovensko leksikalno pomenoslovje: govorica slovarja*. (Razprave Filozofske fakultete). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vidovič Muha, Ada. ²2013. *Slovensko leksikalno pomenoslovje. Govorica slovarja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Partizanska knjiga.
- Vidovič Muha, Ada. ³2021. *Slovensko leksikalno pomenoslovje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-QSVADS5P> (28. 10. 2023).
- Vogelgesang, Teresa, Jadacka, Hanna (ur.). 2001. *Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego. Tom I: Gniazda odrzeczownikowe*. Kraków: Towarzystwo Wydawnicze »Historia Iagellonica«.

Prispelo januarja 2024, sprejeto aprila 2024.

Received January 2024, accepted April 2024.

ZAHVALE

Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega projekta št. J6-3131 (Kombinatorika besedotvornih obrazil v slovenščini, vodja programa dr. Boris Kern), raziskovalnega programa št. P6-0156 (Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine, vodja prof. dr. Marko Jesenšek) in raziskovalnega programa št. P6-0038 (Slovenski jezik v sinhronem in diahronem razvoju, vodja dr. Kozma Ahačič), ki jih financira ARIS.

POVZETEK

KVANTITATIVNI PODATKI O BESEDOTVORNIH MODELIH IN PRIPONSKIH NIZIH IZMEDMETNIH TVORJENK V *BESEDNODRUŽINSKEM SLOVARJU SLOVENSKEGA JEZIKA ZA IZTOČNICE NA B*

Besednodružinski in stopenjski pristop sta v besedotvorju odprla pot morfotaktičnim raziskavam slovenskega jezika. Predstavitev kvantitativnih značilnosti izmedmetnih priponskih nizov v poskusnem besednodružinskem slovarju predstavlja eno izmed njih in prinaša naslednje ugotovitve. Izmedmetne tvorjenke imajo največ različnih dvopriponskih nizov, njihovo število pa opazno upada pri tri- in štiripriponskih, ki so

zelo redki. Medmeti kot besedotvorno izhodišče na prvi stopnji najpogosteje generirajo glagolske izpeljanke, in to potrjujejo najpogostejši dvopriponski (I,V,S), tropriponski (I,V,Ad,S; M,V,S,Ad; I,V,S,S) nizi, med štiripriponskimi nizi pa po enkrat nastopata le modela I,V,S,S,Ad in I,V,S,V,S. Dvopriponski niz (I,V,S) ima tudi največ potrjenih tvorjenk v korpusu mFida. Med prvostopenjskimi izglagolskimi izpeljankami v dvo-, tri- in štiripriponskih nizih najpogosteje nastopajo glagoli z obrazilom *-ati*, ki tvorijo največ priponskih nizov s korpusno potrjenimi tvorjenkami. Druga glagolska obrazila (*-kati*, *-ketati* in *-niti*) so tovrstno manj produktivna. Med končnimi obrazili priponskih nizov so pričakovano prevladujoča samostalniška obrazila, ki dosegajo 70-odstotni delež, medtem ko so pridevniška (17-odstotni delež) in glagolska (manj kot 12-odstotni delež) redka. Med samostalniškimi obrazili niz najpogosteje zaključijo obrazila: *-nje*, *-ø*, *-ica*, *-a*, *-ač*, med pridevniškimi *-n*, *-ast* in med glagolskimi *-ava-ti*, *-lj-ati*. Ugotoviti je mogoče tudi, da je pogostost korpusno potrjenih tvorjenk iz priponskih nizov v viru obratnosorazmerna s stopnjo tvorbe – nižja kot je stopnja, več tvorjenk je potrjenih.

QUANTITATIVE DATA ON THE WORD FORMATION MODELS AND THE WORD FORMATION SEQUENCES OF THE INTERJECTION IN THE *WORD FAMILY DICTIONARY OF THE SLOVENE LANGUAGE FOR ENTRIES BEGINNING ON B*

The word family and the stage approaches to word formation have paved the way for morphotactic research in Slovene. The present quantitative analysis of the characteristics of suffix chains formed by interjections in the word family dictionary is one such example. The key findings are that the majority of compounds formed by interjections are two-suffix chains, while the number of different word formation sequences decreases significantly for three- and four-suffix chains, which are very rare. Interjections as the starting point for word formation most often generate verbal derivations in the first stage, which is confirmed by the most frequent two-suffix (I,V,S) and three-suffix word formation sequences (I,V,Ad,S; I,V,S,Ad; I,V,S,Ad; I,V,S,S), while among the four-suffix word formation sequences the models I,V,S,S,Ad and I,V,S,V,S occur once each. The word formation sequences with two suffixes (I,V,S) also have the most confirmed compounds in the mFida corpus. Among the first-level verbal derivatives, verbs with the suffix *-ati* are the most frequent and form the most suffix chains with compounds attested in the corpus. Other verbal suffixes (*-kati*, *-ketati* and *-niti*) are less productive. As expected, noun suffixes predominate among the final suffixes of the suffix chains with a share of 70%, while adjectival (17%) and verbal suffixes (less than 12%) are less common. Among the noun suffixes, the suffixes *-nje*, *-ø*, *-ica*, *-a*, *-ač* are the most productive, while the adjectival suffixes *-n*, *-ast* and the

verbal suffixes *-ava-ti*, *-lj-ati* are the most frequent. It can also be observed that the frequency of confirmed compounds in the corpus is inversely proportional to the word formation level - the lower the level, the more compounds are confirmed.

